Európai Parlament
2014-2019

Plenárisülés-dokumentum

B8-1237/2016

16.11.2016

ÁLLÁSFOGLALÁSI INDÍTVÁNY

benyújtva a Bizottság alelnöke/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője nyilatkozatát követően

az eljárási szabályzat 123. cikkének (2) bekezdése alapján

a belarusz helyzetről
(2016/2934(RSP))

Petras Auštrevičius, Dita Charanzová, Ivan Jakovčić, Urmas Paet, Jozo Radoš, Pavel Telička
az ALDE képviselőcsoport nevében

B8-1237/2016

Az Európai Parlament állásfoglalása a belarusz helyzetről
(2016/2934(RSP))

Az Európai Parlament,

– tekintettel a Belaruszról szóló korábbi állásfoglalásaira, különösen a 2015. szeptember 10-i[1], a 2012. március 29-i[2], a 2012. február 16-i[3], a 2011. szeptember 15-i[4], a 2011. május 12-i[5], a 2011. március 10-i[6] és a 2011. január 20-i[7] állásfoglalására,

– tekintettel a 2016. szeptember 11-én tartott parlamenti választásokra, valamint a 2015. október 11-én tartott elnökválasztásra,

– tekintettel az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatalának (EBESZ/ODIHR), az EBESZ Parlamenti Közgyűlésének és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének (PACE) a belarusz parlamenti választásokról szóló, 2016. szeptember 12-i előzetes nyilatkozatára,

– tekintettel a Belaruszról szóló tanácsi következtetésekre, különösen a 170 belarusz személlyel és három vállalattal szembeni korlátozó intézkedéseket megszüntető, 2016. február 16-i következtetésekre,

– tekintettel eljárási szabályzata 123. cikkének (2) bekezdésére,

A. mivel az EBESZ/ODIHR az Európa Tanács Velencei Bizottságával együtt a 2015. évi belarusz elnökválasztásokról szóló végleges jelentésében ajánlásokat dolgozott ki, amelyeket Belarusznak a 2016. évi parlamenti választások előtt kellett végrehajtania;

B. mivel annak érdekében, hogy jobb kapcsolatokat építsenek ki a Nyugattal, a belarusz hatóságok számos olyan lépést tettek, amelyeket úgy állítanak be, mintha a demokratikus ellenzék pártjai könnyebben bejegyeztethetnék magukat, mint a korábbi választásokon, és mintha a külföldi megfigyelők számára megkönnyítenék a szavazatszámláláshoz való hozzáférést, amelyek azonban az EBESZ/ODIHR által vezetett nemzetközi választási megfigyelő misszió értékelése szerint nem eredményezték azt, hogy a választásokra az EBESZ kötelezettségvállalásaival és egyéb nemzetközi kötelezettségekkel és normákkal összhangban megfelelő módon került volna sor;

C. mivel a 2016-os parlamenti választásokról az EBESZ/ODIHR által készített értékelés szerint még mindig számos, régóta fennálló és rendszeresen előforduló hiányosság tapasztalható, többek között a politikai jogok és az alapvető szabadságjogok jogi keret

[1] Elfogadott szövegek, P8_TA(2015)0319.
[2] HL C 257. E, 2013.9.6., 9. o.
[3] HL C 249. E, 2013.8.30., 57. o.
[4] HL C 51. E , 2013.2.22, 140. o.
[5] HL C 377. E, 2012.12.7., 162. o.
[6] HL C 199. E, 2012.7.7., 182. o.
[7] HL C 136. E, 2012.5.11., 57. o.

általi korlátozása; mivel a választási bizottságok az ellenzéki képviselők hiányában még mindig nem voltak függetlennek tekinthetők; mivel az előválasztás során, a szavazatszámláláskor és az eredmény kihirdetésekor jelentős számú eljárási szabálytalanság és az átláthatóság hiánya volt tapasztalható;

D. mivel a Belaruszban tapasztalható emberi jogi helyzettel foglalkozó különleges ENSZ-előadó szerint az emberi jogok alapjául szolgáló jogi és közigazgatási rendszerek továbbra is változatlanok, és a parlament két „jelképes” független tagja csak a folyamat „irányított jellegét” támasztja alá;

E. mivel Belaruszban 1994 óta nem rendeztek az EBESZ/ODIHR nemzetközileg elismert normáival összhangban levő választási jogszabályok alapján szabad és tisztességes választásokat;

F. mivel a szólás- és médiaszabadság jelentős javulása, az egyszerű polgárok és ellenzéki aktivisták politikai jogainak tiszteletben tartása, valamint a jogállamiság és az alapvető jogok tiszteletben tartása előfeltétele az EU és Belarusz közötti kapcsolatok javulásának; mivel az Európai Unió továbbra is szilárdan elkötelezett az emberi jogok – többek között a szólás- és médiaszabadság – Belaruszban történő védelme mellett;

G. mivel 2016 februárjában az EU jó szándéka jeleként megszüntette a Belarusz ellen öt éve érvényben levő korlátozó intézkedéseket, hogy ösztönözze az országot az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság terén való megítélésének javítására; mivel a 2016-os választások előtt számos kisebb, egyes régóta húzódó kérdések kezelésére irányuló erőfeszítés volt észlelhető, miközben továbbra is sok megválaszolatlan kérdés maradt a jogi és a választási eljárási kerettel kapcsolatban;

H. mivel Belarusz két választási megfigyelő csoportja, „Az emberi jogok védelmezői a szabad választásokért” és „A választáshoz való jog – 2016” elítélte a legutóbbi választásokat, mert azok számos alapvető nemzetközi követelménynek nem tettek eleget, és nem tükrözték híven a belarusz polgárok akaratát;

I. mivel a belarusz megfigyelő csoportok konkrét bizonyítékokat gyűjtöttek olyan, az egész országra kiterjedő masszív erőfeszítésekről, amelyek a választási részvétel arányának felduzzasztására irányultak az ötnapos előválasztási időszak során (szeptember 6–10.) és a választás napján (szeptember 11.);

J. mivel a jobbközép belarusz ellenzéki erők 2015. november 18-án mutattak be először közös együttműködési megállapodást a 2016-os parlamenti választásokon való együttes indulásukról;

K. mivel a Parlament jelenleg nem áll hivatalos kapcsolatban a belarusz parlamenttel; mivel 2015. június 18–19. között Minszkben sor került a Parlament Belarusszal fenntartott kapcsolatokért felelős küldöttségének 2002 óta első hivatalos látogatására;

L. mivel a belarusz parlament nem rendelkezik hivatalos státusszal az Euronest Parlamenti Közgyűlésben;

M. mivel Belarusz építő szerepet játszott az ukrajnai tűzszünetről szóló megállapodás előmozdításában;

N. mivel az ukrajnai konfliktus mélyítette a belarusz társadalomban a belső helyzet stabilitásának az erőeltolódás miatti csökkenésével kapcsolatos félelmeket, ami azonban nem jelenti és nem jelentheti azt, hogy a belarusz nép feladta volna az alapvető reformokkal és országa békés átalakulásával kapcsolatos reményeit;

O. mivel a belarusz gazdaság több mint 20 éve stagnál, a legfőbb ágazatok továbbra is állami tulajdonban és az állam irányítása és ellenőrzése alatt vannak; mivel folyamatosan növekszik Belarusz Oroszország gazdasági támogatásától való gazdasági függősége, és mivel Belarusz gazdasági teljesítménye az Eurázsiai Gazdasági Unió országai között a legalacsonyabbak között van – GDP-je 2015–2016-ban például több mint 30 milliárd USA-dollárral esett;

P. mivel Belarusz az egyetlen olyan ország Európában, amely még mindig alkalmazza a halálbüntetést; mivel 2016. október 4-én a belarusz legfelsőbb bíróság fenntartotta a Szjarhej Vosztrikau elleni halálos ítéletet; mivel 2016-ban ez volt a belarusz legfelsőbb bíróság által megerősített negyedik halálos ítélet;

Q. mivel a Belaruszban tapasztalható emberi jogi helyzettel foglalkozó különleges ENSZ-előadó 2016. április 21-i jelentése szerint a Belarusz, az EU és az Egyesült Államok között észrevehetően erősödő kapcsolatok ellenére az emberi jogok megsértései továbbra sem szűntek meg és nem tapasztalhatók jelentős változások;

R. mivel emberi jogi szervezetek felhívták a figyelmet arra, hogy új módszereket alkalmaznak az ellenzék zaklatására és arra, hogy Eduard Palcsiszt, Mihail Zsamcsuzsnyijt és Uladzimir Kondruszt 2016-ban letartóztatták, akiket a belarusz „Vjaszna” elnevezésű emberi jogi központ politikai foglyoknak minősített;

S. mivel Belarusz jelenleg építi legelső atomerőművét az EU határán lévő Osztrovecben; mivel ezt az építkezést ténylegesen Oroszország, valamint az atomerőmű-ágazatot és a pénzügyi ágazatot képviselő orosz vállalatok kivitelezik;

1. továbbra is mély aggodalommal tölti el, hogy független nemzetközi megfigyelők hiányosságokat állapítottak meg a 2015. évi elnökválasztás és a 2016. évi parlamenti választások során; úgy véli, hogy az előrelépésre irányuló kísérletek rendkívül gyengék és nem elegendők; megjegyzi, hogy az újonnan megválasztott parlamentben az ellenzéknek és a nem kormányzati szektornak is lesz egy képviselője; ugyanakkor úgy véli, hogy ezek inkább politikai jellegű kinevezések és nem a választási eredményeket tükrözik, mivel ezeket a képviselőket a kormány nevezte ki;

2. felszólítja a belarusz hatóságokat a tágabb demokratizálódási folyamat részét képező átfogó választási reform nemzetközi partnerekkel közösen történő kidolgozásának haladéktalan folytatására; kiemeli annak szükségességét, hogy az EBESZ/ODIHR ajánlásait kellő időben, még a 2018. márciusi helyhatósági választások előtt bevezessék, és szorosan nyomon kövessék gyakorlatban való működésüket; hangsúlyozza, hogy ez kulcsfontosságú az EU–Belarusz kapcsolatokban rejlő lehetőségek teljes kiaknázásához;

3. ismét felszólítja a belarusz hatóságokat, hogy az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa által készített időszakos egyetemes emberi jogi helyzetértékelésekben tett ajánlásokkal és a Belarusz által megerősített nemzetközi és regionális emberi jogi eszközökkel összhangban minden körülmények

között biztosítsák a demokratikus elvek érvényesülését, valamint az emberi jogokat és az alapvető szabadságjogokat;

4. felhívja a belarusz kormányt, hogy rehabilitáljon minden szabadon bocsátott politikai foglyot, és maradéktalanul állítsa vissza polgári és politikai jogaikat;

5. aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy Belaruszban 2000 óta nem jegyeztek be új politikai pártot; felhívja Belaruszt, hogy szüntessen meg minden korlátozást e tekintetben;

6. felhívja a belarusz kormányt, hogy haladéktalanul vonja vissza a büntető törvénykönyv 193.1 cikkét, amely bünteti a nem bejegyzett nyilvános egyesületek és szervezetek szervezését és a tevékenységeikben való részvételt, valamint hogy tegye lehetővé a nyilvános egyesületek és szervezetek teljes körű, szabad és akadálytalan jogszerű működését; felhívja a Bizottság figyelmét különösen arra, hogy jelenleg a 193.1 cikk és egyéb korlátozó intézkedések alkalmazása miatt több mint 150 belarusz nem kormányzati szervezet van bejegyezve Litvániában, Lengyelországban, a Cseh Köztársaságban és máshol; megjegyzi, hogy következetlenség észlelhető az EU arra irányuló erőfeszítései terén, hogy növelje a belarusz kormány által ellenőrzött csatornákon keresztül nyújtott pénzügyi támogatását, miközben a belarusz nem kormányzati szektornak nyújtott nemzetközi pénzügyi támogatást továbbra is súlyos adók terhelik;

7. felhívja az Európai Külügyi Szolgálatot (EKSZ) és a Bizottságot, hogy részesítsék kiemelt figyelemben a fent említett aggályokat az EU és Belarusz között folyamatban lévő emberi jogi párbeszéd során, és ezzel összefüggésben fokozzák az EU együttműködését minden nemzetközi szereplővel, mint például az ENSZ-szel, az Európa Tanáccsal, az EBESZ-szel és végül, de nem utolsósorban a belarusz ellenzékkel és a független civil társadalommal annak arra irányuló törekvései során, hogy bevonja a belarusz hatóságokat az emberi jogi ütemterv kidolgozásába;

8. elítéli, hogy Belarusz az utolsó állam Európában, amely az európai értékekkel ellentétesen még mindig alkalmazza a halálbüntetést; felszólít azonnal moratórium bevezetésére a kivégzésekre vonatkozóan, továbbá a büntető törvénykönyv megváltoztatására a halálbüntetés eltörlése érdekében; emlékeztet arra, hogy a halálbüntetés embertelen és megalázó bánásmódnak számít, amelynek nincs bizonyított visszatartó hatása, és amely visszafordíthatatlanná teszi a bírói tévedések következményeit; elfogadhatatlannak tartja, hogy az azt követő napon, hogy az Európai Unió megszüntette a legtöbb szankciót Belarusz ellen, egy halálbüntetés kiszabására került sor;

9. felhívja az EKSZ-t és a Bizottságot, hogy folytassák és terjesszék ki a Belaruszban és külföldön működő civil társadalmi szervezetek támogatását, a Belarusszal szembeni kritikus bánásmódot szorgalmazó uniós politikával összhangban; e tekintetben hangsúlyozza, hogy támogatni kell minden független információforrást a belarusz társadalom számára, ideértve a belarusz nyelvű és a külföldről történő műsorszórást; fontosnak tartja az oktatási programok és a száműzetésben működő intézmények, mint például a vilniusi Európai Bölcsészettudományi Egyetem támogatásának folytatását;

10. tudomásul veszi a vízumkönnyítésről szóló tárgyalások 2014. januári megkezdését, amelyek célja az emberek közötti kapcsolatok javítása és a civil társadalom ösztönzése;

hangsúlyozza, hogy fel kell gyorsítani e tárgyalások előrehaladását;

11. különösen aggódik az Osztrovecben, Vilniustól kevesebb mint 50 km-re tervezett belarusz atomerőmű építése által felvetett biztonsági problémák miatt; erőteljesen sürgeti a belarusz hatóságokat, hogy kezdjenek konstruktív együttműködésbe az érintett nemzetközi szervekkel, az EU-val és tagállamaival, kezdjék el szigorúan betartani az ENSZ Espooi és Aarhusi Egyezményét, és tegyenek bizonyságot azon politikai szándékukról, hogy követik a fukushimai baleset után az EU által alkalmazott kockázat- és biztonsági értékeléseket;

12. nyomatékosan felszólítja a Bizottságot, hogy az EU és Belarusz között tervezett energiaügyi párbeszéd keretében részesítse kiemelt figyelemben a biztonság és az átláthatóság kérdését a belarusz atomerőmű vonatkozásában, és felhívja a Bizottságot, hogy nyújtson be a Parlamentnek és a tagállamoknak, és különösen a Belarusszal szomszédos tagállamoknak rendszeres jelentéseket azon erőfeszítéseiről, amelyeket azért tesz, hogy biztosítsa a legmagasabb szintű nukleáris biztonsági normák betartását az épülő atomerőmű esetében; felhívja a Bizottságot annak biztosítására, hogy az uniós pénzintézeteket és mechanizmusokat, mint például az Európai Beruházási Bankot vagy az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bankot (EBRD) ne lehessen közvetlenül vagy közvetve az osztroveci atomerőmű finanszírozására használni, továbbá hogy ellenőrizze, hogy a 2016-ban az EBB-nek nyújtott uniós garancia összhangban van-e az Oroszországi Föderációval szemben alkalmazott uniós szankciókkal;

13. támogatja a Bizottságnak a belarusz kormánnyal szemben kritikát is megfogalmazó közeledésre vonatkozó politikáját, és kész hozzájárulni ahhoz a Parlament Belarusszal fenntartott kapcsolatokért felelős küldöttségén keresztül is; emlékeztet arra, hogy az EU-nak ugyanakkor továbbra is szoros figyelemmel kell kísérnie az általa nyújtott források elosztását, és biztosítania kell, hogy azok hozzájáruljanak az ellenzék és a civil társadalom helyzetének javulásához;

14. megismétli, hogy elkötelezetten tesz a belarusz nép javáért, támogatva annak demokráciapárti törekvéseit és kezdeményezéseit, hozzájárulva az ország stabil, demokratikus és virágzó jövőjének létrehozásához;

15. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Bizottság alelnökének/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének, az Európai Külügyi Szolgálatnak, a Tanácsnak, a Bizottságnak és a tagállamoknak, az EBESZ/ODIHR-nek, az Európa Tanácsnak, valamint a belarusz hatóságoknak.